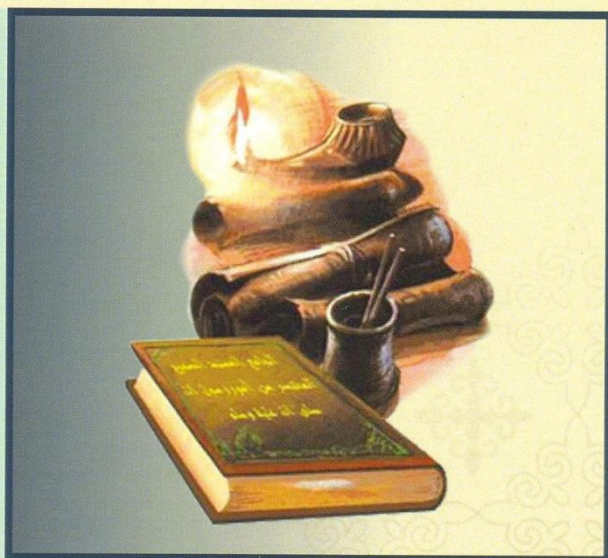

Өмірхан ӘБДИМАНҰЛЫ

XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ

Оқулық

Алматы 2017

ӘОЖ 821.512.122.0

Ә 13

*Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің
«Оқулық» республикалық ғылыми-тәжірибелік орталығы ұсынған*

Пікір жазғандар:

филология ғылымдарының докторы, профессор **Д. Ысқақұлы**
филология ғылымдарының докторы, профессор **Т. Тебегенов**
филология ғылымдарының докторы, профессор **Т. Есембеков**
филология ғылымдарының докторы, профессор **С. Ержанова**

Әбдиманұлы Ә.

Ә 13 XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті: оқулық / Ә. Әбдиман-
ұлы. – Өңд., толықт. 2-бас. – Алматы, 2017. – 406 б.

ISBN 978-601-04-2071-7

Бұл оқулықта жазба әдебиеттің ең бір өнімді де көркемдік ізденіске толы кезеңі – XX ғасыр басындағы қазақ әдебиетінің тарихы тұңғыш рет толыққанды түрде жүйеленіп беріліп отыр. Аталмыш кезеңнің қазақ әдебиеті даму үрдісіндегі өзіндік орны, түрлі әдеби бағыттардың жазба әдебиеттің өркендеуіне қосқан үлесі қазақ қоғамындағы тарихи-әлеуметтік үдерістермен бірікте алынып қарастырылады. Оқулық XX ғасыр басындағы әдебиеттің өзекті мәселелерін уақыт талабына сай жанаша көзқарас тұрғысынан оқытуға негізделген.

Оқулық жоғары оқу орындарының филология факультеттерінің студенттеріне, магистранттарына, доктранттарына және жалпы әдебиет зерттеушілеріне арналған.

ӘОЖ 821.512.122.0

ISBN 978-601-04-2071-7

© Әбдиманұлы Ә., 2017

ҰСЫНЫЛАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Негізгі оқулықтар мен оқу құралдары:

1. Әуезов М. Әдебиет тарихы. – Алматы: Ана тілі, 1991. – 240 б.
2. Әбдиманұлы Ө. XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті: Оқулық – Алматы: Қазақ университеті, 2012. – 408 б.
3. Кенжебаев Б. XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті. – Алматы: Білім, 1993. – 248 б.
4. Мұқанов С. XX ғасырдағы қазақ әдебиеті. – Алматы: Атамұра, 2008. – 384б.
5. Нұрғали Р. Қазақ әдебиетінің алтын ғасыры. – Астана: «Күлтегін» 2002. – 528 б.

2. Қосымша әдебиеттер:

1. Әбдиманұлы Ө. XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеті. – Алматы: Қазақ университеті, 2002. – 430 б.
2. Әбдиманұлы Ө. Қазақ әдебиетіндегі ұлт-азаттық идея. Алматы: Қазақ университеті, 2007. – 325 б.
3. Әбдиманұлы Ө. Ахмет Байтұрсынұлы. – Алматы: «Арда», 2007. – 296 б.
4. Әбдіғазизұлы Б. Шәкәрім шығармашылығының дәстүрлік және көркемдік негіздері. – Алматы: Кенже-Пресс, 2002. – 216 б.
5. Бейсенғали З. Қазақ прозасы. XX ғасыр басы: Жаңа роман жолында. – Алматы: «Арыс» баспасы. – 2010. – 296 б.
6. Кәкішұлы Т. Сайыс. – Алматы : ҚАЗАқпарат, 2000. – 286 б.
7. Қамзабекұлы Д. Алаш және әдебиет. – Астана: «Фолиант», 2002. – 474 б.
8. Пірәлиева Г. XX ғасыр басындағы қазақ әдебиеттануы. – Алматы: Қаз.Мем.ҚызПи. баспаханасы., 2007. – 181 б.
9. Смағұлов Ж. Ұлттық әдебиеттану әлемі. – Қарағанды: «Болашақ-Баспа», 2005. – 317 б.
10. Ысқақұлы Д. Әдебиет алыптары. – Астана: «Фолиант», 2004. – 304 б.
11. Ісімакова А. Алаш әдебиеттануы. – Алматы: «Мектеп», 2009. – 560 б.

МАЗМҰНЫ

Кіріспе.....	3
1-тарау. XX ғасыр басындағы тарихи-әлеуметтік жағдай және әдебиет	12
1.1 XX ғасыр бас кезіндегі казак даласындағы саяси-әлеуметтік өзгерістер.....	12
1.2 1916-17 жылдардағы тарихи оқиғалар және казак зиялыларының күрес жолы.....	22
2-тарау. XX ғасыр бас кезіндегі әдеби-көркемдік ізденістер	35
2.1 Әдеби ағым-бағыттар	35
2.2 Әдеби шығармашылықка арқау болған басты тақырыптар.....	42
2.3 Абай дәстүрі және жаңашылдық.....	46
2.4 Тәржіма – тәжірибе мектебі.....	49
2.5 Жазба әдебиеттегі жанрлық ізденістер.....	57
2.6 Әдеби танымның қалыптасуы	60
2.7 Көркемдік әдіс көріністері	79
3-тарау. Діни-ағартушы акын-жазушылар	86
3.1 Бағыттың басты сипаты	86
3.2 Бағыттың белгілі өкілдері	88
4-тарау. Мәшһүр Жүсіп Көпеев (1858-1931)	101
4.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	101
4.2 Акынның өлең-толғаулары	107
4.3 Мысалдары мен дастандары	122
5-тарау. Ағартушы-демократ акын жазушылар	133
5.1 Бағытты басты сипаты	133
5.2 Бағыттың белгілі өкілдері	134
6-тарау. Шәкәрім Құдайбердиев (1858-1931)	142
6.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	142
6.2 Акын өлеңдеріндегі ой-таным.....	147
6.3 Акынның жыр –дастандары.....	159
6.4 Қара сөзді көркем шығармалары.....	172

7-тарау. Сұлтанмахмұт Торайғыров (1293-1920).	181
6.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	181
6.2 Суреткер ақын	185
6.3 Роман жанрындағы ізденістер	202
6.4 Ақын поэмаларының көркемдік әлемі	214
8-тарау. Ұлт-азатшыл ақын-жазушылар	235
8.1 Бағыттың басты сипаты	235
8.2 Бағыттың белгілі өкілдері	236
9-тарау. Ахмет Байтұрсынов (1872-1938)	243
9.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	243
9.2 Мысал аудармаларының төл туындылық сипаты	248
9.3 Ақын поэзиясындағы азатшыл сарын	269
10-тарау. Міржақып Дулатов (1885-1935)	279
10.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	279
10.2 Ақынның азаматтық жырлары	282
10.3 Қазақтың тұңғыш романы	295
11-тарау. Жүсіпбек Аймауытов (1889-1929)	306
11.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	306
11.2 Көркем проза шебері	307
11.3 Драмалық туындылары	324
12-тарау. Мағжан Жұмабаев (1893- 1938)	328
12.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	328
12.2 Мағжан – лирик ақын	330
12.3 Ақын поэмаларындағы азатшыл рух	349
13-тарау. Бернияз Күлеев (1893-1923).	365
13.1 Шығармашылық ғұмырнамасы	365
13.2 Ақын лирикасындағы сыр мен сезім тоғысы	367
13.3 Ақынның эпикалық жырлары	386
Қорытынды	397
Ұсынылатын әдебиеттер тізімі	403

Оқу басылымы

Өмірхан Әбдиманұлы

**XX ҒАСЫР БАСЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ**

Оқулық

Редакторы *С. Мухаметжанова*

ИБ № 10362

Басуға 18.01.2017 жылы қол қойылды. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Көлемі 25,5 б. т. Тапсырыс №141. Таралымы 286 дана.

Алматы қаласы, Мақатаев көшесі, 127/3 «Guppyprint» баспаханасында
басылды. info@«guppyprint».kz